

Samenvatting Geschiedenis Hoofdstuk 2: Nederland onstaat

Samenvatting door Bernadette

1259 woorden

28 januari 2014

★ 7,4

173 keer beoordeeld

Vak

Geschiedenis

Methode

Feniks

§2.1 Spaans bestuur in de Nederlanden

De Zeventien Verenigde Nederlanden

- In 1515 was Karel V heer der Nederlanden geworden.
- Mede dankzij huwelijkspolitiek en geluk had zijn opa; keizer Maximiliaan in korte tijd een enorm familiefortuin opgebouwd + veel bezittingen > Habsburgers.
- In 1548 maakte Karel V de 17 gewesten los van het Duitse rijk en zorgde hij ervoor dat het erfgoed van de Habsburgers alleen door nakomelingen en familie kon worden geërfd.

Het bestuur van de Nederlanden

Ø Karel V landsheer over 17 losstaande gebieden met eigen regels en gewoonten. Per gewest andere afspraken over belastingen en wetten, hiervoor kreeg een gebied speciale privileges, voorrechten.

Ø Karel was koning van Spanje en Duitse keizer, hiervoor vaak in 't buitenland. Dan werd hij vervangen door een landvoogd(es). Lopende zaken in gewesten werd overgelaten aan stadhouder. Indien nodig overleg met de Gewestelijke staten.

Modernisering van het bestuur

- Uitgestrekt wereldrijk van Karel zorgde voor Nederlanden centraal regeren uit Brussel.
- Soms hield hij een Staten Generaal
- Vanaf toen mochten regels niet langer per gebied verschillen.
- In Mechelen kwam het hooggerechtshof der Nederlanden
- Gewestelijke staten en rechtbanken wouden centralisatie tegenhouden. Particularisme > Streven naar zelfbestuur en behoud van privileges.
- Karel V stelde steeds vaker niet adellijke rechters en ambtenaren aan. Zo verloor de adel inkomsten en functies.

Optreden tegen ketters

- Tegen de situatie in de kerk kwamen steeds meer protesten.
- Duitse monnik Maarten Luther kreeg Nederlandse aanhangers.
- De protestanten hielden zich niet aan de officiële regels van de kerk en werden ketters genoemd.
- Karel V was katholiek en bedacht wetten tegen Kettters > bloedplakkaat 1550.
- Door deze wetten konden gewesten niet zelf meer beslissen hoe ze zouden optreden tegen ketters.

Filips II

- In 1555 had Karel V last van jicht aan zijn voeten en daarom gaf hij het Duitse rijk aan zijn kleine broer Ferdinand en hij gaf Spanje en de Nederlanden aan zijn zoon Filips II

- In 1559 ging Filips II naar Madrid, waar hij zijn rijk bestuurde. Filips II had een voorkeur voor Spanje.
- Zijn halfzus Margaretha van Parma werd landvoogdes van de Nederlanden
- Filips II zorgde dat iedereen met een ander geloof dan hijzelf (katholiek) werd gedood.

Het smeekschrift der Edelen

- Hoge adel in de Nederlanden ontevreden want Filips II stelde ook steeds vaker niet adellijke bestuurders aan die niet uit de Nederlanden afkomstig waren.
- Nederlandse edelen kwamen in protest, ze wouden hun oude privileges en macht behouden en dus schreven ze een klachtenbrief > smeekschrift der edelen.
- In 1566 aangeboden aan het centraal bestuur. Ze hadden 2 belangrijke punten
 1. Ze wouden meer invloed uit kunnen oefenen > Staten Generaal.
 2. Ze wouden een mildere aanpak van de ketters.

§2.2 De Hervorming

De situatie in de katholieke Kerk

- Het volk had steeds vaker ongenoegen tegenover omstandigheden in de kerk.
- Volgens de geestelijken moesten regels worden nageleefd om naar de hemel te mogen, zoals bidden en biechten. Maar de geestelijken leefden die regels zelf niet eens na!
- Hoge geestelijken – paus en bisschoppen

-Leefden in luxe en streefden naar rijkdom en macht

-Edelmannen werden bisschop zonder priester gewijd te zijn

- Lage geestelijken –pastoors en kapelaans

-Lieten zielzorg over aan slecht betaalde kapelaans

- Ruim een kwart van de priesters was getrouwd en had kinderen ondanks het celibaat

De hervorming start met Luther

- De Augustijnner Monnik Maarten Luther (1483 – 1546) was de 1^e kerkhervormer
- Aflaathandel > aflaat is een bewijs dat de gelovige zijn zondige gedrag (deels) was kwijtgescholden. Je kon een aflaat bij monniken kopen.
- Luther vond dat geestelijken een eenvoudig leven moesten leiden (wat ze niet deden). Ook verwierp hij de aflaathandel. Alleen oprecht geloof zou naar de hemelpoort leiden.
- Luthers kritiek werd niet geaccepteerd. Hij werd in de ban gedaan en zijn volgelingen werden bestreden.
- Karel V eiste dat Luther zijn kritiek zou herroepen maar dat weigerde hij.

Kerkhervormers

- Na Luther kwamen er meer kerkhervormers
- De beweging waarbij er nieuwe geloofsrichtingen binnen de christelijke kerk ontstonden, noemen we de hervorming of ook wel reformatie.
- De aanhangers van de hervorming zijn protestanten

Van hagenpreek tot beeldenstorm

- Luther had in de Nederlanden weinig aanhang. Velen waren het met Erasmus eens.
- Vanaf 1560 kreeg Calvijn steeds meer aanhang want de kerk veranderde uit zichzelf niet.
- In 1566 (na aanleiding van het smeekschrift der edelen) schortte Margaretha van Parma het bloedplakkaat op.
- Toen konden de protestanten hun preken in alle openheid op straat houden.
- Hagenpreken: Illegale preken voor protestanten in de buitenlucht, heet zo omdat predikanten hun preken vaak verscholen hielden achter bosjes of hagen uit angst voor de bestuurders.
- Hagenpreken waren aanleiding tot de Beeldenstorm in 1566, eerst in West-Vlaanderen, toen in de rest van de Nederlanden
- De beelden werden uit de kerken gehaald en de gebouwen ontdaan van alle versieringen.
- Kerken werden ingenomen door protestanten
- In de bijbel staat: Gij zult geen gesneden beelden aanbidden
- Katholieke kerken stonden daar juist vol mee.

§2.3 Oorlog in de Nederlanden

De ijzeren hertog Alva

- Filips II reageerde woedend op het nieuws van de beeldenstorm. Hij stuurde zijn beste veldheer ; hertog Alva naar de Nederlanden met zijn eigen Spaanse troepen.
- Alva richtte om de daders van de beeldenstorm te veroordelen. Hier richtte hij een speciale rechtbank voor op : de Raad van Beroerten. Ook wel de Bloedraad.
- Vele mensen (ook Willem van Oranje) ontvluchtten de Nederlanden uit angst voor de vervolging.
- Ook stelde Alva centrale belasting in om niet elk jaar te hoeven onderhandelen met de Staten – Generaal over de te betalen afdracht. Op elk verkocht product moest 10 % belasting worden betaald; de Tiende Penning. Dit plan veroorzaakte veel opschudding.

Aanval op Alva

- Willem van Oranje werd veroordeeld als opstandeling.
- Bezittingen onteigend
- Zat niet meer in de politiek van Filips II
- Willem van Oranje betaalde huurlingen van zijn familiekapitaal
- De 80 –jarige oorlog begon bij de slag om Heiligere, geleid door Willems broer Lodewijk van Nassau. Dit leger werd later verslagen door Alva's troepen.
- Willem zelf voerde soldaten in het zuiden aan, maar moest vanwege geldgebrek zijn leger ontbinden.
- **Den Briel**

-Willem schreef de Watergeuzen (piraten) kaapbrieven om een deel van de buit te kragen.- Door een storm in 1572 kwamen 26 schepen met 1100 Watergeuzen terecht in de monding van de Maas. Op 1 april ging een deel van hen aan wal bij het stadje Den Briel en kon bij verassing de stad eenvoudig op de Spanjaarden veroveren.

- Deze inname zorgde ervoor dat de opstand meer aanhang kreeg van Hollandse en Zeeuwse steden.
- De staten benoemden Willem van Oranje tot stadhouder

Alva slaat terug

- Alva veroverde Zutphen en Naarden
- Haarlem werd belegerd en moest zich in de zomer van 1573, na 7 maanden overgeven omdat de Spanjaarden de voedselaanvoer route hadden afgesloten. Vele mensen vonden de dood.
- Ook wouden ze Alkmaar veroveren, maar Alva's soldaten konden niet dichtbij komen omdat de omgeving van de stad onder water was gezet.

§2.4 Willem van Oranje, leider van opstand

Willem van Oranje

- Geboren in 1533 op het familieslot Dillenburg, in Duitsland
- Zijn ouders waren aanhangers van Luther
- Hij werd katholiek opgevoed en groeide op aan het hof van Karel V in Brussel
- Willem erfde het vorstendom in Zuid- Frankrijk en de Nederlandse bezittingen van de familie Nassau.
- In 1559 werd hij stadhouder van Holland, Zeeland en Utrecht
- Na de beeldenstorm herstelde hij de rust in Antwerpen en (wat Filips II niet leuk vond) wees hij enkele kerken toe aan de calvinisten;

Nadat Willem van Oranje voor Alva en zijn Bloedraad gevlucht was, bracht hij huursoldaten bijeen om de Spaanse soldaten van Alva te verdrijven want Willem wou meer vrijheid van het bestuur en van geloof voor alle Nederlanders. En ook om zijn bezittingen in de Nederlanden terug te krijg.

- Zo groeide hij uit tot leider van de opstand.
- Hij bekeerde zich tot de calvinistische kerk.
- In 1580 deed Filips II hem in de ban en degene die hem zou doden kreeg 25.000 gouden kronen.
- Willem van Oranje werd in 1584 doodgeschoten in Delft door Balthazar Gerards.

In zijn Apologie rechtvaardigde Willem van Oranje de opstand tegen de Spanjaarden.